

Ötən il şair Səlim Babullaoğlunun Nizami və Xaqani, Nazim Hikmət, Brodski və Şimborskayaya həsr olunmuş altı yazıdan ibarət "Ədəbi yuxular" adlı kitabı nəşr edildi.

Bu dəfə müəllif 7-ci "ədəbi yuxu"sunu məxsusi olaraq "Ədəbiyyat qəzeti"nin oxucularına təqdim edir.

Səlim BABULLAOĞLU

2011-ci il oktyabrın 9-da. Payız üçün kifayət qədər istidir hava. Fevziyyənin "Mesaj" şeirlər kitabının təqdimatına toplaşmışıq. Vaqif Səmədoğlu da gəlib. Açıq qəhvəyi rəngdəki məşhur vilvet pencyi də əynində. Xanımların sözlünə xüsusən yerə salmış. Tədbir bithabitdədi. Hər iki ölinin baş barmağını şalvarının saxlayan qırmızı aşırtmasının öndən bənd yerlərinin arxasına keçirib durub. Fikirlidi. Ördən-burdan danışırıq. Rəşad Məcidin təşəbbüsü ilə Gənç Tamaşaçılar Teatrının qarşısındakı açıq köşklərə öyləşirik. Həm pivo sifariş edirik. Alaqağa olmaq istəmirəm. Vaqif müəllim bir-iki qurtum içən kimi elektron siqareti al tutur. Siqaretin daha çox dumana oxşayan "elektronik tüstüsü" Çin masqaradının uzun quyruqlu əjdahası kimi çəvik hərəkət edib qırılsa da və kitab dükanı ilə teatr arasındakı bu yerləri tərk etmək istəmir. "Ördən-burdan janrı"ndakı söhbətlərin qızgın yerində Vaqif müəllim qəfil üzünü mənə tutub asta səslə soruşur:

- Babullaoğlu, bə, deyirlər sən işmir-sən?!

- Elədi.

Baxışları ilə qabağımdakı fujerə işarə edir.

- "Sifir pıvadı". Vaqif müəllim.

- Ciddisən?

Dinmirəm

- Bu ki, impotenti...!

Gözlərinin dərinliyindəki gülüşü və pariltıni gec sezdiyimdən soyuq tövrlə:

- Elektron siqaret kimi bir şeydi, elə də qorxulu deyil - desəm də, gec sezdiyim o pariltıni öz baxışlarımla geri qaytarmağa, vəziyyəti yumşaltmağa çalışıram, bu dəfə isə öz-özümün incikliyi, pörtliyi-mi gizlədə bilmirəm.

Vaqif müəllim isə tövrünü pozmadan Apollinero və fransız poeziyasına anıdan keçib əyləyir... sakitcə. Sanki elə əvvəldən bu haqda danışmışdı.

Görüşüb ayrılıqda gülümsünür, baş barmağını yuxarı tutub "yox, yaxşıdı,..." deyir və bir az pauza verib əlavə əyləyir:

- Başa düşəndən da?!

Bunu da gec başa düşdüm, evə dönəndə, yolda, amma onda da hədənsə mənə gəldi ki, Vaqif müəllim məni sözlüyümə "vişyi" kimi daxil etdiyimiz bu "ələ"ni baş barmaqlarımızı qırmızı şalvarının aşırtmasına keçirəndən bəri hazır tutmuşdu "Birini verdinsə də, birini saxladı..." Xəşbəxtliyə qafiyə tapılacaq gün üçün.

Ağıllı və şakit yumor bütün təzəhürriyyə dərinədə yatan iztirab və faniyyəni,

Vaqif Səmədoğlu:

"Sənə xoşbəxtliyi

miras qoyuram, Babullaoğlu..."

daha doğrusu, iztirab və faniyyəni dərinədə yatan, elə orda da qalması arzumuzun nişanəsidir; çünki insan xoşbəxt olmaq üçün doğulub, inananlar üçün o "connot məxlucu", hamımız üçün isə qovulsaq da, "xoşbəxt uşuqlıq məmləkətinin sakinə"dir.

Vaqif Səmədoğlu mənim üçün o usta şairlərimizdən idi ki, əvvəlki uzun cümlədə söylədiyimi həm onun birinci növbədə şeirlərində və bütün yaradıcılığında, həm də ünsiyyət zamanı şəxsi keyfiyyətlərində, xüsusən nitqində açıqca sezdirdim. Müasir Azərbaycan insanının nitqini müasir Azərbaycan şeiri ilə müqayisə etsək, arada çox böyük məsafə görürük, bu şeir səmimiyyətinə görə gündəlik nitqdən qat-qat aşağıda dayanır. Halbuki tam əksinə olmalıdır, üstəgəl bu səmimiyyət çatışmazlığını pafosla doldurmağa cəhd edir. Əksər şairlərimizin şeirini oxuyub gündəlik danışığımızın da o cür ola biləcəyini təsəvvür etdiyəndə adamı dərin qəssə bürüyür. Sonra dediklərini canlandıraraq, səsləndirib öz düşüncəyə gülsə də bilərəm.

Vaqif Səmədoğlu mənə görə XX yüz ildə Azərbaycan şeirində bəlkə də ilk şair idi ki, onun şeirini oxuyanda öz gündəlik

nitqinə, danışığına, dilinə hörmət hissini artırır. Hansı böyük və kiçik mətləbdən, ideyadan, həyat müşahidəsindən, realıqdan, ağrıdan, nişgildən, darıxmadan danışmağına baxmayaraq, Vaqif müəllim, bizim gündəlik nitqimizin tezliyində yazardı. Bizi gündəlik nitqimizin poeziyaya ola biləcəyini, poeziyaya qədər böyüyə biləcəyini inandırır:

"Yenə gəldi ayrılığa

Yuxarı, doğma izləri.

Yenə qarib şeirə döndü

Ana dilin sözləri..."

Deyərlər ki, danışmaq gümüşdürsə, susmaq qızıldır. "Susmaq" sözünü "az danışmaq"la da əvəzləmək olar. Vaqif Səmədoğlunun yaradıcı bioqrafiyası sübut etdi ki, yaxşı şeirlər - çox yazılmış. Yazılmaz. Belə baxsan, bu, heç az yazmaq da deyildi, yazmaq elə belə olmalıydı.

"İndi hər sədəm, hər küyüdn

Sükuta dönməmiş vaxtıdır.

Millət, dövlət zirvəsindən

İnsana emək vaxtıdır..."

O ideyalar ki, sonradan şüarlaşaraq

gəlib çatdı bizə - məsələn, milli azadlıq məsələsi. Vaqif Səmədoğlu həmin ideyaları öz şeirlərində 20-30 il əvvəl yazmışdı, insanca çox-qəvir eləmişdi, düşünmüşdü, çox asta səslə, bəzən pıçiltıyla; çünki Vaqif Səmədoğlu yaxşı anıyırdı ki, milli azadlıq həm də və ilk növbədə şəxsi azadlıq məsələsidir.

Düşünürəm ki, "Sən mənim doğma anamın, Azadlıq; mən sənə yad qapısında böyümüş balam..." misralarının müəlliminin sonradan Avropa Parlament Assambleyasında Millət vəkili kimi Azərbaycan Parlament nümayəndə heyətində olması ciddi bir məqam, qanunauyğunluqdu.

Hərçənd eksseziyəsiz ötürmüşür.

Həmin gün AŞPA-da müşahidəçi kimi təmsil olunan yəhudi əsilli bəklət kəneset üzvləri Assambleyanın Strasburqdakı mənzil-qarargahındakı otaqlarının birində Vaqif Səmədoğluya, köhnə dostları ilə bir xeyli söhbət edir, axırda da onun düşüncə kənesetin fəxri üzvlük nişanını taxırlar. Danışa-gülə otaqdan çıxanda məşhur rus telekanallarından birinin xüsusi müxbiri Vaqif Səmədoğlunun başını üstünə alır. "Cənab Mahmud Abbas!.. Cənab Mahmud Abbas!.." deyər onə suallar yağdırır. Fələstin lideri ilə dəyisik sahdığına anlayən şair sədəm döşündəki fəxri üzvlük nişanını göstərir və gülümsünərək ordan aralanır.

Rus dəmişkon, yoğun mətləblərə zərif müdaxilə,

Bunu da, ində sizinlə bölüşəcəyim

Müasir Azərbaycan insanının nitqini müasir Azərbaycan şeiri ilə müqayisə etsək, arada çox böyük məsafə görürük, bu şeir səmimiyyətinə görə gündəlik nitqdən qat-qat aşağıda dayanır.

növbəti hadisəni də Vaqif müəllim danışmışdı mənə.

Dostlar - Anar, Ramiz Rövşən və Vaqif Səmədoğlu növbəti xudmani məclislərin birinin sonunda, elə restoranın girişindəcə söhbətləşəndə Ramiz Rövşən restoranın adına işarə edərək Vaqif Səmədoğluna "sataşmaq" istəyir. Vaqif müəllim də məst nəzarətlə "Ay işığı" yazısına göz atır və həmkarına: "Ay Ramiz, nə istəyirən, deyirən restoranın adını "İlan balası" qoyaydılar?.." - söyləyir.

Vaqif müəllimin danışmadığı, danışmaq istəmədiyi, az danışdığı məsələlər də vardı. Məsələn, "dil və ədəbi nəsilər məsələsi".

XX əsr Azərbaycan ədəbi dil normalarından söz düşəndə adı ən çox hallanan şairimiz Səməd Vurğun olurdu. Vaqif müəllim bunu bilirdi. Vaqif Səmədoğlu Səməd Vurğunun "azərbaycanca-sında" yazmışdı. Və nədənsə mənə elə gəlir ki, bütün sırr da buradır: "ata və oğul", "müxtəlif nəsilərə, dünyagörüşünə və estetik platformaya aid iki həmkarın" fikir ayrılığı və həmrəyliyi beləcə rahat həll olunmuşdu... Vaqif Səmədoğlu həll etmişdi.

Xatırlayıram, Norveç səfirinin iqamətgahında "Vaqif Səmədoğlu gecəsi" keçirilirdi. Vaqif müəllim Nüşabə xanımın bərabər iştirak etdiyi həmin gecədə. Diplomatik korpusun bir çox nümayəndələrinin iştirakı ilə keçən həmin axşamda Vaqif müəllim ona ünvanlanmış sualların birini cavabsız buraxıb əvəzində qısa bir giriş çıxışı elədi. Sualı cavabsız buraxmağı səbəbsiz deyildi əlbəttə. Və bu çıxış təkcə Vaqif Səmədoğlunun şair kimliyinin təqdimatı deyildi, eyni zamanda çağdaş Azərbaycan poeziyasının təqdimatı idi. Deyə bilmərəm, ordakı iştirakçılar, Vaqif müəllimin sözlərinin dərinliyini lazımınca anlamışdılar, ya yox - bu daha çox tərcümədən asılı idi, amma bu qısa çıxışla növbəti dəfə poetik və intellektual həddə qaldırılmış müasir Azərbaycan insanının nitqi ədəbiyyat tarixindəki onlarla şairin Nobel nitqindən daha maraqlı, dolğun idi, buna əminəm. O çıxışdakı sitat edilən Azərbaycan şeiri gündəlik və daha səmimi nitq qədər alçaq könlü olmuşdu Vaqif müəllimin dilində. Şair üçün isə bundan böyük nailiyyət ola bilməzdi.

* * *

Ötən il oktyabrın 9-u idi. Əvvəldə danışdığım kitab təqdimatından düpbəddüz 5 il keçmişdi. O günün gecəsi sabahısı gün Nüşabə xanım Vəkilovaya telefonda danışdığım belə bir yuxu gördüm:

Şosseyə paralel, 20-30 santimetrlik boz bordürlü hüdudlanmış piyada yoluyla, səkiylə gedirəm. Sübh havasına xas xəlif duman da var. Heç kim və heç nə gözə dəymir- nə maşın, nə adamlar. Plaşdayam. Sürətlə addımlayıram. Gedə-gedə hiss edirəm ki, solda, irəliddə təxminən adamboyu hündürlüyündə enli bir qaldırım, barı, barının üstündə də üç nəfər var. Oturlublar. Üzü mənə tərəf olanı Vaqif Səmədoğludur. Hiss edirəm ki, digər iki nəfər şahmat oynayır, Vaqif Səmədoğlu da oyunu izləyir. Yanlarından eyni sürətli addımlarla, onların olduğu yerlə mənim addımladığım sahə arasında şəffaf maneənin olduğunu və səsimin eşidilməyəcəyini güman edərək salamlamadan keçib gedirəm. Təxminən bir 30-35 addımdan sonra adımı eşidib dayanıram.

-Babullağlı!

Vaqif müəllimin səsi, geri çevrilirəm. Ayaq üstə arxası şahmat oynayanlara tərəf dayanıb:

-Sənə xoşbəxtliyi miras qoyuram, Babullağlı, səni xoşbəxtliyin varisi elan edirəm...

Sözünü bitirir və yenidən üzünü şahmat oynayanlara tərəf çevirib oturur.

Duruxuram. Nədənsə yadıma şair Moşunun xoşbəxtliyə qafisiyə axtarması düşür. Fikirlişirəm ki, bu nə deməkdi, yəni zarafat edir Vaqif müəllim?! Vaqif müəllimin az əvvəl o sözü deyərək üzündəki ciddi ifadəni düşünüb duruxuram...

Ayıldım və yuxunu bir xeyli fikirləşdim.

* * *

Anamın vəfatından sonra yorğunluğum keç-

mir. Ən yaxın adamın üçün keçirdiyin stress, iztirab bir yandan, xəstəxanaların dahlizlərindəki növbələr, ümitsiz baxışlar, tibbi personalın savadsızlığı, qabalığı, tacir münasibəti mənə iyrendirib. Həyatımda anam qədər əziz olan ikinci adamın eyni xəstəliyə düşər olacağını fikirləşəndə yer ayacağımla altından qaçır...

"Mən neynəyəcəm?"

Bu çıxılmaz, dəhşətli sualın ağır yükü altında əzilə-əzilə, dahlizdə var-gəl edə-ədə şübhə yarandıqından ikinci dəfə verilmiş, daha dəqiq təhlilin cavabını gözləyirəm. Cavab üçün lazım olan növbəti, ikinci yeddi günü iynə üstündə keçirdiyin, dəli olmaqdan özünü güclə saxladığın azmış kimi, indi daha 40 dəqiqə də gözləməlisən... Artıq təyin olunmuş vaxtdan 1 saat 12 dəqiqə keçir. Tibb bacılarına yaxınlaşıram. "Gözləyin!"-deyirlər bumbuz soyuq səslə. Fikirlişirəm ki, bəlkə günü səhv salmışam. Cavab almaq üçün təqdim edəcəyim qəbzə bir də baxıram. 11 oktyabr 2016-cı il. Saat 15.30. Yox, hər şey düzdür. Artıq 16.53-dür. Hər saniyəsi qurğuşun kimi ağır 83 dəqiqə. Ölüm hökmünün icrasını gözləyən adam kimi gözləyirəm. Nəhayət ki... Cavabı oxuyub bir şey anlamıram. İzah eləmirəm. Soruşmağa qorxuram. Bütün bədənəm uçunur, ürəyim bulanır, hiss ələyirəm ki, yuxıla bilərəm. Divara söykənib gözlərimi yumuram. Sonra dahlizin başındakı otağa, hökümün kabinetinə girirəm ki, cavabın nədən ibarət olduğunu mənə izah etsin.

"Şükür! Çox şükür sənə, İlahi!"

Demək Vaqif Səmədoğlu bunu deyirdi.

Sonra xəstəxananın ağ boyanmış dahlizindən keçib pilləkənləri düşə-düşə Vaqif Səmədoğlunun "əmi" - deyə müraciət elədiyi Rəsul Rzanın "Rənglər"indən "Ağ rəng"i xatırlayıram:

*"Sizdə xərcəng yoxdur
sözlərinin deyildiyi daqıqə.
İnsan səadətinə səbəb olan hər şey..."*

Sonra isə başqa bir şeiri:

*"Sevirəm Füzulini, Sabiri
Bir də "balaca" Vaqifi..."*

Ustad Rəsul Rzanın bir vaxtlar "Geniş yollara çıx" məqaləsi ilə uğurladıqı

gənc şair Vaqif Səmədoğlu üçün yazdığı bu misranı səsləndirib öz-özümə pıçıldayıram:

"Mən də sevirəm."

Böyük şair Vaqif Səmədoğlunu.

Əlbəttə ki, "balaca" əlavəsi həm Molla Pənahə görəydi, həm də "əmi"nin dilindən "qardaşoğluya" ünvanlanmışdı.

Bir azdan qapını üzümə açacaq Həmidə xanımın nisgilli gözlərini, onun nisgillini bir anın içində yox etməyə tələssək təbəssümüm, otağa keçəndə məni görən kimi "gəldi-i-in..." söyləyəcək, bu sözü bütünü sevgisini, deyə biləcəyi bütün gözəl sözlərin gücünü qoyacaq, xəlif təbəssümlü, ağ saçlarının ətrini uşaqlıqdakı kimi içimə çəkəcəyim, heç nədən xəbərsiz atamı və göz yaşlarımı ondən necə gizlədəcəyimi təsəvvür etməyə çalışıram.

Adam yaşlandıqca sentimental olurmuş.

"Hər şey yaxşıdır...doğrudan... çox şükür! Ataya salam de. De ki, işim çıxıb. Gec gələcəm... narahat olmasın..." - telefonu qapadıram.

*"Toplar min-min atılsa da,
Bu sirri Allah bilir.
Məndən mənə bu dünyada
Ancaq yuxular gəlir..."*

Xoşbəxtlik...

Qışqırmaq istəyirəm.

Əvəzində 65 saylı avtobusun tərləmiş şüşəsində yazıram: "Ata".

Yumruğumu düyünləyib baş barmağımı üzüyuxarı, dik tuturam.

27 mart 2017-ci il